

DEMOKRACIJA

Leto III. - Štev. 34

Trst - Gorica 13. avgusta 1949

Izhaja vsak petek

Naš „Narodni dom“ pri Svetem Ivanu

Leta 1896 je bilo ustanovljeno od svetovanskih narodnjakov »Svetovansko gospodarsko društvo — Narodni dom«, vpisana zadruga z neomejeno zavezo. Med ustanovnimi člani so bili zavedni narodni možje kot Miloš Kaniš, Ivan Marija Vatovec, Josip Nagode, Josip Jaklič, Josip Gasperič, Karel Vitez in drugi, vsi zvesti pristaši slovenskega političnega društva »Edinost«. Leta 1900 je pričelo društvo z gradbo »Narodnega doma«, ki naj bi postal narodno in kulturno središče svetovanskih Slovencev. Z izključno slovenskim denarjem in sodelovanjem narodnozavednih naših mož je bila zgrajena za Sv. Ivan ponosna stavba z velikim vrtom — svetovanski »Narodni dom«. Ta dom je bil ponos svetovancin in dokaz narodne zavesti in poštenosti ter ustvarjajoče sile našega človeka pred 50 leti.

V »Narodnem domu« so imela svoj sedež vsa naša narodna kulturna in športna društva. Tu je bil »Sokola«, podružnica sv. Cirila in Metoda, podružnica političnega društva »Edinost«, »Dramatično društvo«, pevsko društvo, športno društvo in razna druga društva, vsa ustanovljena na narodni podlagi, ki so delovala po načelih in smernicah edinega slovenskega političnega društva »Edinost«.

V »Svetovanskem narodnem domu« so imela tedaj svoj hram izključno slovenska narodna društva in organizacije. Tam so se vršili narodni shodi, narodne prireditve in zabave. V svetovanskem »Narodnem domu« niso imeli nikoli nič opraviti niti komunisti, niti socialni demokrati, ki so bili že v onih letih organizirani skupno z italijanskimi levčarji, tako da je bil »Narodni dom« pri Sv. Ivanu izključna last in posest narodnozavednih nekomunističnih Slovencev od njegove zgraditve l. 1900 do njegove nasilne zasedbe po fašistih l. 1926.

Ko je pričel fašistični naval na slovensko posest v Julijski krajini, je postal tudi »Narodni dom« pri Sv. Ivanu žrtev fašističnega terorja in barbarstva. V noči od 1. na 2. september 1921. l. so fašisti zažgali tudi svetovanski »Narodni dom«, ki je ostal tri leta mrtvo pogorišče.

Ali Slovenci niso klonili niti pod fašizmom, ker je bila v nas silna želja in trdna volja po narodni ohranitvi. Leta 1925 se je »Svetovansko gospodarsko društvo — Narodni dom« zopet opogumilo. Zbralo je med tržaškimi narodnimi Slovenci večje število novih članov, ki so prispevali vsak po en delež od 1000 lir (to je 100.000 današnjih lir). Izključno slovenski narodni zavod »Tržaška posojilnica in hranilnica« je prišla na pomoč s posojilom 100.000 lir in pričeli so popravljati »Narodni dom«, ki so ga bile fašistične škvadre pred tremi leti pogorile.

Ali komaj je bil l. 1926 »Narodni dom« popravljen in požgani deli dograjeni, je fašistična stranka »Narodni dom« nasilno zasedla. Držala ga je v svojih rokah po svojem rajonskem oddelku »Quis contra nos« do leta 1934, ko je pod pritiskom fašističnega aparata pristila tedanji odbor »Svetovanskega gospodarskega društva — Narodni dom«, da je prodal vso stavbo s pohištvo in z vrtom za smešno ceno 21.000 lir. Poleg tega so fašisti prevzeli v svojo plačilno obnovo dolg pri »Tržaški hranilnici in posojilnici«, ali tudi ona je bila prisiljena znižati svojo terjatev od približno 120.000 na 70.000 lir. Tako se je tržaška fašistična stranka po lastila leta 1934 slovenskega »Narodnega doma« pri Sv. Ivanu, ki je tedaj med brati veljal najmanj

400.000 lir, za smešnih 91.000 lir, s čimer ni bilo plačano niti golo zemljišče, ki je merilo 2800 kvadratnih metrov!

Tako smo tržaški Slovenci prišli 1934. leta ob zadnji »Narodni dom«, ki smo ga še imeli v Trstu, potem ko je bil l. 1920 požgan »Narodni dom« na Trgu Oberdan (sedaj Hotel Regina), potem ko je bil odzvet in od fašističnega komisarja prodan »Narodni dom« v Barkovljah, potem ko sta se morala prodati »Narodni dom« pri Sv. Jakobu in v Skednju.

Taka je zgodovina bojev za našo narodno posest v srcu Evrope. v XX. stoletju...

Fašistična stranka je bila leta 1945 od zaveznikov razpuščena in vse njeno premoženje je bilo zaseženo in je postalo državna last, to je last STO-ja. Tako je tudi slovenski »Narodni dom« pri Sv. Ivanu postal državna last in upravlja ga tržaška finančna intendenca.

Leta 1945 so zasedli »Narodni dom« pri Sv. Ivanu komunisti s svojo »fratelanco« in svojimi »circolci«. ZVU je dala sedaj po finančni intenciji komunistom odpoved, baže z namenom, da izroči »Narodni dom« v roke Italijanom. Tega ne moremo verjeti pri vsem favoritizmu italijanskega in zastopljivega slovenskega življa v Trstu! Kajti ne moremo verjeti, da bi mogla »Zavezniška vojska uprava« zagrešiti tako izživljanje in poniževanje slovenskega naroda, da bi slovenski »Narodni dom«, ki ga je slovenski narod v 50 letih dvakrat zasedal s svojimi žulji in s svojo krvjo, sedaj dala na razpolago italijanskim organizacijam.

Komunisti nimajo nikake pravne niti moralne pravice do slovenskega »Narodnega doma« pri Sv. Ivanu, ali ravno tako nimajo nikake pravne ali moralne pravice niti Italijani!

Edini, ki so res pravno in moralno upravičeni uporabljati »Narodni dom« pri Sv. Ivanu so tržaški narodni Slovenci kot pristaši slovenskega demokratskega nekomunističnega gibanja, ki se po svojih narodnih in demokratičnih načelih istovetijo z narodnimi Slovenci, ki so »Narodni dom« pri Sv. Ivanu zasedali in bili njegovi gospodarji do 1934. leta, ko jim ga je fašizem z nemoralnimi naklepi odvzel.

Delo za združeno Evropo

Pretekli ponedeljek so se prvič sestali zunanji ministri desetih držav, ki sestavljajo ministrski odbor Evropskega sveta, in sicer v županijski palači francoskega mesta Strasbourg, ki je s tem postalo nekakšna prestolnica Zahodne Evrope. Na palači je vzhvala nova zastava Evropskega sveta, to je, velika črka »E« v beli barvi na zelenem polju.

S tem sestankom je pričel poslovati Evropski svet, ki je prvi korak k popolni združitvi vsaj zahodne, če ne že vse Evrope.

Zunanji ministri desetih evropskih držav so privikrat v evropski zgodovini govorili v imenu Evrope ter postavljali temelje za njeno politično enotnost. V poročilu, ki so ga izdelali po sestanku, pravijo, da je ministrski odbor Evropskega sveta sklenil sprejeti kot članice Grčijo, Turčijo in Island. V posvetovalni skupščini bo imela Turčija osem predstavnikov, Grčija šest, Island pa tri. Svet ministrov je predložil poročilo pripravljalnega odbora in besedilo ustave, katero bo moralo potrditi 87 poslancev, ki zastopajo parlamente desetih držav. To bo prvi parlament, ki ne bo razdeljen na običajno sredino, levico in desnico. Edina stranka, ki v njem ni zastopana, je komunistična stranka.

Sporod sedanjega zasedanja Ev-

Vprašanje samozadostnosti in življenjskosti Svobodnega tržaškega ozemlja

Sklep o ustanovitvi Svobodnega tržaškega ozemlja je dvignil na prvo mesto vprašanje samozadostnosti ali vsaj življenjskosti STO-ja. Pri presojanju vprašanja samozadostnosti določene pokrajine, je treba upoštevati, da v kolikor ta še ni dosežena in ni postala pereča zadeva naše skupnosti, s tem še ni rečeno, da ne bo zavzela prvega mesta med našimi važnimi domačimi zadevami v bolj ali manj bližnji bodočnosti s posredovanjem primerne gospodarskega ojačenja zmogljivosti naše luke.

Vsekakor je nujen pogoj nakaznega razvoja življenjskosti in zavarovana bodočnost Svobodnega tržaškega ozemlja: v kratkem gre za to, da izkažejo tržaška industrija, trgovina, plovba, zavarovalnice, banke, kmetijstvo itd. tolikšno življenjsko silo, da moremo brez vsake skrbi za bodočnost smatrati za gotovo dejstvo življenjskost naše dežele.

Verjetno se bo dalo razpravljati o večji ali manjši doseženi stopnji te življenjskosti, toda razpravljanje o tej možnosti bi nas dovedlo zelo daleč od namena tega članka in bi nas morda celo spravilo na

neželjena stranpot.

Vse obstoječe države bi morale biti vsaj teoretično sorazmerno enako življenjske. V resnici se pa dogaja, da gospodarska zmogljivost določenih držav ni enaka v okviru seveda predstavljene sorazmerja zmogljivosti drugih držav ali zato, ker ni primerno podprta in izrabljena, ali zaradi sovpadanja drugih razlogov, ki jih tu ne bomo preiskovali.

To pa ni noben razlog, da bi morali prisiliti države z manj razvito gospodarsko zmogljivostjo, da stopijo v okvir gospodarsko močnejših držav.

V kolikor gre za Svobodno tržaško ozemlje, nekateri že a priori zanikujejo možnost njegove samozadostnosti in hočejo s tem izpodbiti njegovo življenjskost, ki je pogoj prve. Z dokazanim obstojem življenjskosti STO-ja postane z ožjega gospodarskega in finančnega vidika (seveda ne s političnega) nično in brez podlage vsako prizadevanje ali zahteva po povratku našega ozemlja k Italiji, ne glede na dejstvo, da bi se s tem kršile jasne določbe mirovne pogodbe.

Gospodarska agrarna vprašanja

Izven vsakega dvoma je, da mora vsakega, čeprav še tako majhna država sloneti na trdnih agrarnih temeljih, ki naj vsaj deloma zadostijo državnim potrebam. Tu ne gre za agrarno samozadostnost (ki je v pogledu pšenice n. pr. nima niti Italija), ker bi bilo nesmiselno upati na njeno uresničitev na površini 80.000 hektarjev tržaškega ozemlja.

Proizvajalne cenitve na temelju statističnih podatkov iz l. 1939 nam nudijo v zaokroženih številkah naslednjo sliko:

pšenica	70.000	stotov
rž	1.000	»
ječmen	1.000	»
koruza	60.000	»
krompir	320.000	»
fižol	4.000	»
česnje	10.000	»
brešve	3.000	»
slive	2.000	»
jabolka	1.000	»
hruške	5.000	»
grozdje	340.000	»

Bogastvo naše živinoreje bi moralo v normalnih prilikah biti v zaokroženih podatkih naslednje:

konji	7-8.000	glav
govedo	12.000	»
koze	2.000	»
ovce	6.000	»
svinje	8.000	»

Edino krompir in grozdje bi zadostovalo za potrebe tržaškega pre-

bivalstva; ostalega pa zaenkrat še premalo pridelamo, tako da bi se morali za dogleden čas posluževati v znatni meri uvoza. Medtem bomo morali dvigniti našo poljedelsko proizvodnjo z uvedbo sodobnejših in smotrnejših obdelovalnih načinov zemlje. Za tako zamišljeno izboljšanje naše poljedelske proizvodnje bodo tudi potrebna znatna denarna sredstva, ki jih bomo morali staviti našim kmetovalcem na razpolago.

Vzporodno z izboljšanjem našega kmetijstva bi se morale razviti tudi ostale slične proizvodilne industrije.

Ravno tako bi morali pospeševati našo živinorejo z izboljšano izbiro plemenske živine in s primernejšim načinom krmljenja.

Nastala smotrna živinoreja bi znatno povečala odstotek razpoložljive klavne živine, ki bi z uvozom

spopolnitvenim dodatkom, vzdrževala dobro se razvijajočo konzervno industrijo v ugodnem okviru tržaške proste luke.

Na polju vinske proizvodnje, zaradi katere uživa Trst upravičen sloves že dolgo vrsto let, bi lahko ustvarili močno mološko industrijo: na 340.000 stotih grozdja, natančnega na našem ozemlju, bi mogli pridelati okoli 200.000 stotov vina, kar presega domačo potrošnjo 150-160.000 hl. Nadaljevali bi seveda tudi s predelovanjem tujih vin za izvoz kot doslej.

Trgovina in industrija

Zadnji majski razpoložljivi statistični podatki navajajo, da smo imeli v celoti 15.853 vpisanih industrijskih, obrtnih, trgovskih, plovni, zavarovalnih in drugih podjetij z naslednjo zaposlitvijo:

industrija	34.411	zaposlenih
trgovina	11.560	»
kreditna podj.		»
in zavarov.	2.355	»
kmetijstvo	644	»
plovba	4.427	»
skupaj	53.397	zaposlenih

Navedeni podatki se nanašajo zgolj na pas A našega ozemlja, ker se ne razpolagamo s podatki pasu B.

Ce skupnemu številu zaposlenih dodamo še število zaposlenih v javnih uradih in pri zavezniških vojaških silah, ki znašajo 30.600 (vključno člani civilne policije in civilne uslužbenice pri zavezniških vojaških silah), dobimo skupno število 83.937 zaposlenih na našem ozemlju.

Dne 30 aprila 1949 je skupno število prebivalcev pasu A znašalo 301.307, od teh je bilo na dan 31. maja 1949 brezposelnih:

v industriji	10.824
v trgovini	6.022
v kreditnih in zavarovalnih podjetjih	136
v kmetijstvu	80
v javnih uradih	698
v plovbi	1.727
skupaj	19.487

(Dalje na drugi strani)

POGODBE MED TITOM IN ITALIJO

4. avgusta so povsem nepričakovano v Rimu podpisali novo trgovsko pogodbo med Italijo in Jugoslavijo.

Novi sporazum bo veljal leto dni. Določa izmenjavo blaga v znesku 54 milijard lir. Dopusča pa možnost, da se obseg trgovinskega prometa med obema državama v tem času še poveča.

Italija bo po novi pogodbi prodajala Jugoslaviji pluto, limone, oranže, volnene tkanine, bombaž, svilo, oljate barve, zdravila, kemične izdelke, električne in telefonske kable, avtomobile vseh vrst, filobuse, motorna kolesa, kolesa, električne stroje, industrijske naprave in motorje.

Jugoslavija bo v Italijo izvažala: les, koruzo, boksit, železno rudo, kromov koncentrat, cink, svinco, baker, magnezit in druge surovine. Sporazum določa tudi primerne olajšave za plačevanje, da bo trgovinski promet hitreje potekal. Po novi pogodbi se bo gospodarska izmenjava med Italijo in Jugoslavijo potrojila.

Ob podpisu je vodja jugoslovanskega odposlaništva Pavlič dejal, da pomeni novi sporazum šele začetek in ne zaključek v vedno tesnejšem in obširnejšem gospodarskem sodelovanju med obema državama. Jugoslavija bo po njegovem lahko postala tudi važno sprejemališče za italijansko delovno silo.

Italija in Jugoslavija sta dalje podpisali v Rimu sporazum, ki ureja še vse nerešene zadeve med obema državama, ki so v zvezi z mirovno pogodbo.

Sporazum določa, da je dolžna Italija dati Jugoslaviji določeno odškodnino in ji hkrati vrniti šest ladij. Jugoslavija pa se s tem odpušča vsaki nadaljni zahtevi te vrste.

Hkrati so uredili plačilo odškodnine za jugoslovansko imetje v Italiji, ki je bilo poškodovano med

vojno. Poleg tega so objavili, da bo odpovalo v Beograd italijansko odposlaništvo za mešano komisijo, ki bo ocenila italijansko imovino na jugoslovanskem državnem ozemlju ter jo vstela v vojno odškodnino.

Italijanski zunanji minister, grof Carlo Sforza, je za »Corriere della Sera« o trgovinski pogodbi med Italijo in Jugoslavijo napisal naslednje:

»Sporazum smo dolgo preučevali. Jugoslaviji je sila koristen za njen gospodarski razvoj, za nas pa je neobhodno potreben, če hočemo ohraniti bližnja tržišča za našo industrijo.

Ce ne upoštevamo političnih razlogov, moramo priznati, da je le malo držav, katerih narodno gospodarstvo se tako dopolnjuje z italijanskim kakor jugoslovansko. Izostanek trgovskega sporazuma bi mnogo škodoval Jugoslaviji, za Italijo bi pomenil izgubo enega njenih najvažnejših tržišč, konec uvoza potrebnih surovin ter izgubo naravnega izhodišča za izvoz, ki bo na osnovi sklenjenega sporazuma dosegel v enem letu vsoto 54 milijard lir.

Obe stranki sta pri sklenitvi sporazuma upoštevali le gospodarske razloge.

Sforza pristavlja, da se italijansko stališče glede Svobodnega tržaškega ozemlja kljub novemu zbližanju ni prav nič izpremenilo.

Železniška nesreča na Krasu

Jugoslovansko notranje ministrstvo je šele zdaj objavilo poročilo, da sta 5. avgusta pri St. Petru na Krasu na progi Ljubljana - Pulj trčila dva vlaka. Pri tem je bilo mrtvih 14 otrok, nadaljnjih 60 pa ranjenih. Otroci so bili iz Zagreba in Beograda ter so se peljali na počitnice ob Jadranskem morju.

Oblasti še niso ugotovile, kdo je odgovoren za incident.

Od srede do srede

4. AVGUSTA: Indonezija in Holandija sta naznanili ustave bojev na Javi in drugod. — Zahteva bližajočega se konca domače vojne je grška vlada za november razpisala občinske volitve po vsej državi. — V sovjetski kovinski industriji so zaradi slabih uspehov zvišali delovne norme tako, da bo vsak delavec odsej moral narediti toliko, kakor so doslej udarniki. — Na Češkem so obsodili zaradi veleizdaje prvega duhovnika, ki si je upal izvajati papeški ukrep o izobčenju komunistov iz katoliške Cerkve. — Pred titovskim ljudskim sodiščem v Sarajevu se je začel proces proti mladim muslimanom, katere dolže, da so hoteli v Bosni in Hercegovini ustanoviti samostojno mohamedansko državo. — Ameriški senat je po ovinkih odbil predlog, naj bi iz Marshallovega načrta tudi Španiji dali 50 milijonov dolarjev. — Britanska kraljica Elizabeta praznuje 49. rojstni dan. — Radio grških upornikov prvič priznava, da nastopajo v komunističnem zaledju zdaj že protikomunistični prostovoljci, ki prizadevajo rdečim hude preglavice.

5. AVGUSTA: Zaradi spora med Titom in Sorjeti se je tudi komunistična partija v Libanonu razbila na dva tabora. — Jugoslovanski kominformisti so v Varšavi začeli izdajati list »Za zmago«. — V Beogradu zanikujejo poročila, da bi se bil Tito v zahodni Nemčiji sešel z ameriški vojaškimi poveljniki. — V britanskih uradnih krogih začeli izdajati očitke nemških politikov, da je angleška politika do Nemcev sovražna in sebična. — Titova vlada naj bi bila po poročilih grških listov preko Mednarodnega rdečega križa sporočila, da bo poslala ugrabljene grške otroke domov.

6. AVGUSTA: Titovci in Madžari so podpisali dogovor o preprečitvi obmejnih spopadov. — Moskovski radio primerja Titov socializem s Hitlerjem. — Amerikanci so sklenili pomnožiti in kar naj sodobnejše orožje japonsko politiko. — Eden izmed očetov nemške komunistične partije, Smolka, je pobegnil pred sovjetskim terorjem na Zahod. — IRO sporoča, da bodo begunska taborišča v Italiji zaprli s 30. junijem 1950. — Ameriški senat je zavrnil dva predloga za zmanjšanje podpor po Marshallovem načrtu. — Maršal Ceng Kaj Sek je došel v korejsko prestolnico Seul na posvetovanja o ustanovitvi tihomorske protikomunistične obrambne zveze.

7. AVGUSTA: Prizadevanja jugoslovanske vlade za sporazum z Italijo pričajo, kako resen je spor med Titom in Sorjeti, sodi »New York Times«. — Obsežne spremembe v bolgarski kominformistični vladi. — Predsednik filipinske republike, Quirino, je dopotoval na uradni obisk v Združene države.

8. AVGUSTA: Ameriški poslanci in senatorji precej ostro obsojajo politiko do komunizma na Kitajskem, ki jo zastopa zunanje ministrstvo v svoji »Beli knjigi«. — Gospodarski in socialni svet Združenih narodov je sklenil odložiti razprave o suženjskem delu v Sovjetski zvezi, dokler ne bi ustanovili posebne komisije, ki bi to vprašanje preiskala. — Kitajska vlada napoveduje odgovor na ameriško »Belo knjigo« o odnosih med Združenimi državami in Kitajsko. — Albanski in jugoslovanski tisk drug drugemu očita, da sta njuni vladi izpustili iz ječe mnogo takih imenovanih vojnič zločincev.

9. AVGUSTA: Pred komunističnim vojaškim sodiščem v Varšavi se je začela razprava proti poljskemu duhovniku Gurgaču, obtoženemu, da je na južnem Poljskem organiziral kmete za odpor proti komunizmu. — Prva seja mednarodnega sveta za upravo Porurja. — Glavni tajnik Združenih narodov Trygve Lie predlaga, naj bi vse biše italijanske kolonije dali v upravo Združenim narodom, ta pa naj bi pripravila vse potrebno za njihovo čimprejšnjo osamosvojitve. — Ameriški senat je z volikansko večino odobril 5 milijard 797 milijonov dolarjev za drugo leto Marshallovega načrta. — Češko-slovaški zastopnik pri zavezniškem nadzorstvenem svetu v Berlinu, Datch, je pobegnil v Združene države. — Predsednik italijanske vlade De Gasperi izjavlja, da je prvi pogoj za kako prijateljstvo med Italijo in Jugoslavijo pravično ravnanje z Italijani na jugoslovanskem

Od srede do srede

zasedbenem področju Trsta. — Beograjski radio obtožuje Čehe, da so v industrijskih izdelkih, namenjenih Jugoslaviji, pošiljali peklenske stroje ter tako povzročili mnogo nesreč. — Čang Kaj Sek ter predsednik Južne Koreje, Rhee, sta dosegla popoln sporazum o ustanovitvi tihomorske protikomunistične obrambne zveze.

10. AVGUSTA: Beograjska »Borba« poroča, da je v Sofiji pred nedavnim bila tajna seja Kominforma, na kateri so razpravljali o bodočem boju proti Titu. — Pri nedavnem potresu v južnoameriški republiki Equador je bilo nad 10 tisoč mrtvih, blizu 200 tisoč ljudi je ostalo brez strehe, škoda pa znaša čez 50 milijonov dolarjev. — Predsednik Filipinov, Quirino, posreduje pri Trumanu, da bi Amerika podprla ustanovitev tihomorske obrambne zveze. — Titova vlada obtožuje Sovjetsko zvezo, da ne pušča v domovino jugoslovanskih otrok, katere so po letu 1945 poslali na vzgojo.

Dva Titova politična govora

Tito je pretekli teden imel dva zanimiva politična govora.

V Skopju je pred častniki svoje vojske prvič omenil možnost, da bi ugnel prito do vojne. »Toda Jugoslavija« — je dejal — »je budna in njena vojska je pripravljena braniti neodvisnost proti kakršnemu koli sovražniku, pa naj bi to bila tudi Sovjetska zveza«. Tito ni do zdaj še nikdar rabil besede »sovražnik«, ko je govoril o Sovjetski zvezi ali o njenih podložnicah. V Skopju se je to zgodilo prvič, in poslušalci so mu burno ploskali.

V začetku — je dejal govornik — »samo zahodnjaki govorili o rdeči armadi, ki pripravlja napad na Jugoslavijo in o pomoči, ki bi mogla Jugoslavijo dobiti pri zahodnih vlesilah. Toda mi nismo temu verjeli, ker se nam je zdelo nemogoče, da bi nas rdeča vojska napadla. To bi pomenilo konec socializma. Toda danes so začeli trobiti o možnosti vojne tudi na Vzhodu. Skušajo nas preplašiti, govorijo, da so sovjetske divizije razpostavljene tukaj in tam; da je topništvo razmeščeno tukaj in tam in da so tudi tanki že pripravljeni. Mi pa nismo neumni, da bi držali roke križem. Pripravljeni smo odgovoriti na vsako izzivanje in braniti državo proti komur koli. Kdor koli bi ogrožal našo varnost in našo socialistično stavbo, bi bil naš sovražnik.«

»Dobro je« — je nadaljeval Tito — »da vsi vedo, da se Jugoslavija ne bo pustila tepati prav od nikogar. Mi ne grozimo nikomur. Nasprotno, pripravljeni smo sodelovati z vsemi poštenjaki v tujini. Z nami je tudi večina ljudi v vzhodno-evropskih državah.«

Po tem govoru je govoril še delegat kolektiviziranih macedonskih poljedelskih zadrug.

Obljubil je, da bodo v kratkem likvidirali zasebno pobudo v poljedelstvu, ker je Jugoslavija socialis-

Amerika in Kitajska

Ameriški zunanji minister Acheson je v svoji izjavi o kitajskem položaju označil pet glavnih načel ameriške politike na Daljnem vzhodu in sicer:

1) Združene države težijo za tem, da bi Kitajska postala neodvisna in ustaljena država, ki bi imela važno vlogo v svetovnem dogajanju;

2) Združene države želijo pomagati pri ustvaritvi takšnih gospodarskih in političnih pogojev na Kitajskem, ki bi bili jamstvo za spoštovanje temeljnih človeških svoboščin ter gospodarske in socialne blaginje kitajskega naroda;

3) Združene države odklanjajo misel, da bi bila Kitajska zaslužna kakoli tuji vlesilci ali pa, da bi imela vlado, ki bi delovala za koristi kake tuje vlesile. Združene države so prav tako nasprotno odkriti ali tajni delitvi Kitajske po želji kake tuje vlesile;

4) Združene države bodo z drugimi prizadetimi vlesilami preučile ukrepe za vzpostavitev in ohranitev varnosti in blaginje narodov na Daljnem vzhodu;

5) Združene države bodo podpirale vsa prizadevanja Združenih narodov za ohranitev mira in varnosti na Daljnem vzhodu.

stična država. S tem bodo padle v vodo tudi vse obtožbe kominformističnih držav, češ, da noče podprati kmetijstva. Vendar bo borba proti nasprotnikom kolektivizacije zelo težka.

Tito je tudi dejal, da bi Jugoslavija sprejela posojilo od Mednarodne banke ter od drugih ameriških zavodov, če bi ga lahko dobila pod ugodnimi pogoji.

Francoske skrbi zaradi Petaina

Zdravje 94 letnega maršala Petaina se je zadnje dni tako poslabšalo, da pričakujejo v kratkem njegovo smrt. Vlada se boji, da bi ob tej priliki prišlo do manifestacij v korist moči, ki je v prvi svetovni vojni z zmago pri Verdunu rešil Francijo. Pravosodno ministrstvo je zaradi tega zapovedalo ojačiti stražo na otoku Yeu, kjer je maršal zaprt. Brž ko bi umrl, ne bo smel na otok nihče, niti časnikarji in fotografi, ki bi ga hoteli slikati na mrtvaškem odru. Poleg tega so uvedli cenzuro za vse telefonske razgovore med otokom in celino. Vlada je zavrnila maršalovo prošnjo, da bi ga smeli pokopati v njegovi rodbinski grobnici na južni francoski obali. Zaradi tega so ga zapovedali pokopati na otoku, in sicer na takem kraju, ki bo nedostopen za njegove častilce.

Krščanski desničarski obveščevalni urad v Švici

V Bad Hofgasteinu (v ameriškem pasu Avstrije) so ustanovili mednarodni krščanski obveščevalni urad na prizadevanje »Nove mednarodne organizacije«, ki hoče združiti vse desničarske usmerjene stranke v Evropi v njihovem boju proti komunizmu. Glavni sedež urada bo v Švici.

„Bela knjiga“ o razmerju med Ameriko in Kitajsko

Ameriško zunanje ministrstvo je 5. avgusta objavilo »Belo knjigo« o odnosih med Kitajsko in Združenimi državami. Knjigi je dodano spremeno pismo zunanjega ministra Achesona, v katerem ta pojasnjuje razloge, ki so dovedli Združene države do sedanje stališča na pram kitajski nacionalistični vladi.

Kratka vsebina tega važnega dokumenta je naslednja:

»Kitajska je za nacionaliste izgubljena. Njeno središče je v komunističnih rokah. Nacionalistična vlada nima tvarnih možnosti, pa tudi ni sposobna, da bi se na južnem Kitajskem obdržala sprčo odločnega zagona komunistov. To je zakrivila nacionalistična vlada s svojimi spletkami, izmikami, dvojnostjo ter korupcijo, po drugi strani pa sovjetski imperializem, ki se uveljavlja preko kitajskih komunistov.

Združene države za takšen razvoj dogodkov na Kitajskem niso odgovorne. Naj bi bile storile kar koli, ne bi bile mogle ničesar spreminiti. Niso pa naredile nobene stvari, ki bi bila položaj za nacionaliste otežile.

Združene države bodo kakor doslej še nadalje storile vse, da bi zagotovile Kitajski neodvisnost ter ozemeljsko in upravno celotnost.

»Bela knjiga« vsebuje dalje resen opomin kitajskim komunistom. Združene države ne bodo treple, da bi komunisti napadli kako kitajsko sosedo. Če bi se to zgodilo, bo Amerika takšen napad smatrala za ogrožanje mira in mednarodne varnosti.

»Bela knjiga« navaja najzanimivejše listine, ki pojasnjujejo odnose med Kitajsko in Združenimi državami v zadnjih letih po vojni. Te listine kažejo, kaj vse so Amerikanci naredili, da bi Čang Kajška in njegovo vlado pripravili k pameti ter dosegli pomirjenje na Kitajskem. Med temi dokazili je najzanimivejše poročilo generala Wedemeyera, ki ga je predsednik Truman poslal na Kitajsko leta 1947, da bi pripravil nacionalistično vlado do drugačne politike. Wedemeyer je sestavil petletni načrt za ameriško pomoč pri upravnih, vojaških in socialnih prenosih, katere bi bilo potrebno izvesti.

Kominform odgovarja Vatikanu

Poljska vlada je prva uradno odgovorila na sklep Sv. Stolice o izobčenju komunističnih kolaboracionistov iz katoliške Cerkve.

Odobril je tako imenovani odlok o »svobodi vesti in vere«. Zakon je naperjen proti katoliški Cerkvi ter dejansko prepoveduje vsako versko delovanje, ki ga ne odobri država.

Ta komunistični zakon ne omejuje papeževskega odloka o izključitvi komunističnih kolaboracionistov. Vendar je poljska vlada že pred časom označila vatiškanski sklep za »napadalen«. Z gornjim ukrepom dejansko prepoveduje njegovo izvajanje na Poljskem.

Novi protiverski zakon določa, da bodo obsodili na zapor ali celo na smrt vsakogar, ki bi »zlorabljal« svobodo vesti in vere proti poljski republiki in proti ljudski demokraciji.

To pomoč bi bile Združene države dale, če bi bil Čang Kaj Sek sprejel njihove pogoje, med njimi tistega, ki je zahteval, da je treba Mandžurijo postaviti pod nadzorstvo petih vlesil. Kitajska nacionalistična vlada pa teh pogojev ni sprejela.

Pred Wedemeyerjem je leta 1946 šel na Kitajsko poznejši ameriški zunanji minister Marshall. Njegova naloga je bila posredovati za mir med nacionalisti in komunisti. Toda vsa njegova prizadevanja so izpodletela, deloma zaradi troglavosti in sebičnosti na nacionalistični strani, deloma zaradi nezaupanja pri komunistih. General Marshall je Čang Kaj Seku takoj v začetku povedal, da bodo njegovi vojaški nastopi proti komunistom izpodleteli, da bo s tem na Kitajskem zavlada gospodarska zmeda, ki bo povzročila tudi padec Čang Kaj Seka in njegove vlade. Točno tako, kakor je Marshall napovedal pred tremi leti, se je tudi zgodilo. Njegova svarila in njegove prerokbe so seveda pri nacionalistih naletele na gluha ušesa.

Te trditve »Bele knjige« potrjuje tudi pismo, ki ga je letos pisal Trumanu začasni predsednik kitajske republike Li Čung Jen.

Mladina sveta se zbira

V Laekenu pri Bruslju so se zaključile seje prvega mednarodnega zborovanja nekomunistične mladine. Na zborovanje je bilo prisotnih 150 zastopnikov iz 32 držav. Ti so izdelali načrt za bodoče delo, ki obsega šest točk: 1) okrepiti razvoj mladinskih gibanj ter ustanoviti v vseh državah vzporeditvene odbore, 2) ustanoviti informacijsko središče za preučitev vseh mladinskih vprašanj, 3) izvesti pregled vseh organizacij in ustanov, ki se bavijo z mednarodno izmenjavo mladine v delovne, študijske in potovalne namene, 4) začeti s prizadevanji za izboljšanje življenjskih pogojev mladine, 5) uposobiti mladino za osebno pobudo ter za prevzem odgovornosti v okviru mladinskih organizacij, 6) prispevati k vzpostavitvi svetovnega mira zlasti z izpodbijanjem predsodkov ter odpravo krivice.

SLOVAŠKI ODPOR PROTI KOMUNIZMU

Odpor slovaških katoličanov proti verskemu preganjanju se nadaljuje kljub vsem krutostim in nasilju komunistične politične policije.

V vasi Delná Krupa na Slovaškem je policija začela streljati proti množici, ki je branila svojega župnika. Enega človeka je policija ubila, več jih je pa bilo ranjenih.

Do spopadov med komunistično policijo in ljudstvom je prišlo tudi v vaseh Levoča, Borski Sv. Nikolaj in Zomjatwa. V Bratislavi so vsi katoliški duhovniki podpisali izjavo zvestobe svojemu škofu. Izjemo tvori le neki Ladislav Škoda, urednik lista tako imenovane katoliške akcije, katero je zaradi propagande ustanovila komunistična vlada. Imenovanega so izključili iz katoliške Cerkve v smislu papeževskega odloka proti komunističnim kolaboracionistom.

Pismo kraškega kmeta

Gospod urednik!

Morda Vas bo moj glas nekoliko začudil, ker sem se odločil, da sprožim vprašanje o zadevi, ki se mi zdi zelo pereča. Gre namreč za sledeče.

Ker se tudi jaz zanimam za našo politiko, tako kakor so se zanimali moji predniki, in zvesto čitam našo »Demokracijo«, ki je resnično demokratična in krščanska, se spominjam, da je bilo tudi naše duhovništvo za ustanovitev Slovenske demokratske zveze. Lani enkrat sem pa zvedel, kakor je pisala »Demokracija«, da so nekateri gospodje ustanovili neko zvezo, o kateri so rekli, da je »krščansko-socialna« in da ima same kulturne namene. Da bi pa ti gospodje kaj delali ali kje nastopili za SDZ nisem nikoli slišal.

Pač pa sem se pred občinskimi volitvami parkrat opazil v »Katoliškem glaslu« nekatere napade na SDZ, ki so mi zapicili v srce drom, da pri nas demokratičnih Slovenceh ne more biti vse tako, kot si naš narod na deželi želi. Za časa volitev pa sem moral na žalost še upoštevati, da je bila postavljena ne lista SDZ, marveč »Slovenska narodna lista« in zopet je »Katoliški glas« jasno ločil kandidate — »krščanske socialce« od kandidatov — članov SDZ. Opazil pa sem, da ste vodili volilni boj skoro izključno samo člani SDZ, ki ste poudarjali, da smo kristjani in katoličani in da je treba to našo vero krepiti, podpirati in po njej živeti.

Kar naenkrat sem bral v »Katoliškem glaslu« in slišal tudi po radiu, da bodo dali na Repentabru »Divjega lovca« v okviru »krščanske zveze«. V »Demokraciji« pa je izšlo o tej zadevi nekako pojasnilo, ki je imelo namen povedati, da so »krščanski socialci« izbrali zopet

čudno vlogo. Pozanimal sem se za stvar in zvedel, da je »cerkvena oblast« prepovedala igrati »Divjega lovca« na cerkvenem prostoru, če se ne uprizoni v okviru »krščanske socialne zveze«.

V »Katoliškem glaslu« od 3. t. m. pa čitam, da so imeli »krščanski socialci« svoj študijski dan, da so samostojna stranka, da morajo tudi nekomunistični Slovenci na tržaškem ozemlju imeti več političnih strank, ker je to moderno in za nas tržaške Slovence tudi koristno in potrebno.

Vprašam Vas sedaj, gospod urednik, da mi pojasnite sledeče:

1) Kdo so tisti, ki so hoteli razdor in odcepitev od prvotne enotne SDZ? Ali so to naši ljudje, ali pa zagrizeni strankarji, ki so od drugod prinesli strankarstvo k nam?

2) Kakšna je razlika med našim krščanstvom in njihovim krščanstvom?

3) Če nismo bili mi pravi krščani, zakaj so se potem oni družili z nami, obljubili sodelovanje in podpiranje?

4) Kaj naj pomeni »moderna krščansko socialna stranka«?

5) Ali ni SDZ slovenska narodna stranka na krščanski in socialni podlagi?

6) Ali je res greh igrati »Divjega lovca« na cerkvenem zemljišču, če ni uprizonjen v okviru politične stranke, ki jo oni imenujejo »krščansko socialno«?

7) Ali se ne vesele razdora in cepitve v naših demokratskih vrstah najbolj naši narodni sovražniki?

Na vsa ta vprašanja prosim jasen odgovor in še pojasnila, ker se mi zdi, da »Demokracija« že preveč molči, medtem ko nas katoliški list naravnost napada in obsoja, da nismo kristjani.

Kraški kmet

Še en nesmisel in krivica

Stiri leta in pol po koncu vojne ter dve leti po ureditvi mirovne pogodbe z Italijo, s katero je bila svobodna tržaška država pravno in dejansko ustanovljena, njeni državljani še vedno ne uživajo nekaterih osnovnih človeških in državljanških pravic, kakor so jih sicer samo po sebi umevno deležni celo podaniki najbolj zaostalih držav na svetu.

Ena izmed teh je na primer pravica do potovanja.

Če hoče Tržačan — celo tisti, ki povsem izpolni čudna določila o državljanstvu na tem ozemlju — potovati po opravih ali po razvedrilu v kako najbližnjo tujo državo, tega skoraj ne more storiti. Vsaj ne more tega storiti tako, kakor bi bil po vsem svetu običaj. To se pravi, da bi v takem primeru šel na pristojni domači urad, dobil tam po daljšem ali krajšem čakanju potni list, si oskrbel na tem ali onem konzulatu v Trstu potrebni vizum, sedel na vlak in se odpeljal.

Tako je po vsem svetu, samo v Trstu je drugače.

Če mora državljan Svobodnega tržaškega ozemlja danes po svetu, ne more in ne sme potovati kot Tržačan, marveč le kot Italijan. Ako nima italijanskega potnega lista — in takih tržaških državljanov je nešteto — so mu prav za

prav vsa vrata v svet zaprta. Da bi dobil veljavni potni list, mora prositi zanj v italijanskem notranjem ministrstvu; to je, v tuji državi. O njegovi politični zanesljivosti in o umestnosti, da se mu potni list izda, odloča italijanska, to je, tuja policija. Če nima njegova prošnja blagoslova domačih šovinistov, je izključeno, da ga bo ta tuja oblast spoznala za vrednega, da dobi potni list. Vse pristojbine zanj — ki niso majhne — mora plačevati tuji državi. Preden prepleza vse te tuje ovire, ga že davno mine volja do potovanja, ali pa zamudi priložnost, zaradi katere je njegova pot v tujino bila nujna.

Tako je s potovanji v tujino celo za tiste Tržčanke, ki jim zapleteni zakoni in še bolj zapletene razlage njihovih upravnikov sicer dajejo vso pravico do tržaškega državljanstva.

Kako je pa s tistimi prebivalci našega ozemlja, ki iz tega ali onega razloga niso bili italijanski državljani 10. junija 1940, pa skoraj ne velja govoriti. Ljudje, ki so bili v Trstu rojeni; ki imajo v Trstu imetje in podjetja; ki so deset in deset letja živeli tukaj, pa jim italijanskega državljanstva iz ničevih razlogov ne priznavajo, so dejansko obojeni na nepretrgano prisilno bivanje v tesnih mejah naše —

(Dalje na 4. strani)

Vprašanje samozadostnosti in življenjskosti Svobodnega tržaškega ozemlja

(Nadaljevanje s prve strani)

V navedenem številu industrijskih in trgovskih podjetij, vpisanih v Zbornici za trgovino, industrijo in kmetijstvo, je zapadenih nekaj ključnih industrij, ki so v stanju, da — kot smo to že videli v pogledu kmetijske in živinorejske proizvodnje — zagotovijo našemu ozemlju potrebni minimum za njegov razvoj. V glavnem prihajajo v poštev naslednje industrije: Zednjene jadranske ladjedelnice, Tržaški arzenal, Ilva, Tehnična-industrijska delniška družba Aquila, Italijansko-ameriška petrolejska družba (Standard), delniška družba Gaslini, kakor tudi naslednja manjša, toda zelo dobro vpeljana podjetja: pivovarna Dreher, Stockovo podjetje za žganjekuho, tržaško podjetje za izdelovanje jute, tovarna testenin, tovarna barv Venezia, tovarna barv Zonca, delniška družba Jadranskih kemičnih industrij (Icasa), papirnica Modiano, oblačilno podjetje Giovanni Beltrame d. d., prehranjevalna konzervna industrija S. Salvador e C., Tržaški farmacevtski zavod d. d., papirnica A. Salto d. d. in podjetje Sadoch Saul.

Navedli smo kot primer le nekaj podjetij, ki prihajajo v poštev, ker bi naštevane vseh razpoložljivih podjetij (Industrije lesa, barv, grafična in slaščičarska podjetja, itd.) zavzelo preveč prostora.

Iz vsega tega sledi kot neizpodbitno dejstvo, da izkazuje tehnična in industrijska oprema Trsta (ki je bil vedno bolj važen zaradi trgovskih nego zaradi industrijskih možnosti) ne glede na stanje v sedanjem B pasu STO-ja dovoljni minimum življenjskosti.

Ne bo zaman, če opozorimo še na višek proizvodne zmogljivosti, ki so jo l. 1931 dosegle Zednjene jadranske ladjedelnice — ki so med najboljimi na svetu — bodisi v pogledu proizvedene tonaže (110 tisoč 992 ton), bodisi v pogledu sile zgrajenih motornih naprav (228 tisoč osnih konjskih sil).

Poleg industrijskega sektorja je trgovski za življenjskost našega ozemlja zelo važna, če že ne najbolj važna razvojna silnica.

Veliko število starih tržaških trgovcev je ponosno na svoj stoletni sloves in na svoje trgovske zveze z glavnimi svetovnimi proizvajalnimi in nakupnimi središči. Gre za trdvice, ki so razvile celo v najtežjih trenutkih in okoliščinah trgovino v direktnem tranzitu, to se pravi s tujim blagom, ki prihaja iz tujine (da ga po krajšem ali daljšem bivanju v tržaški prosti luki zopet odpremo v tujino) in v indirektnem tranzitu (trgovanje s tujim blagom, nahajajočim se v tujini in prodanim tretjim, ne da bi se pri prevozu posluževali tržaške proste

luka). Zadnji način trgovanja, čeprav je združen z dotokom deviz zaradi nastalega zasluzka, je manj važen v primeri s trgovanjem v direktnem tranzitu; kot nam n. pr. prehod in bivanje tujih turistov prinašata dragocene tuje valute, tako sta prehod in vskladiščenje tuje blaga za nas vir dohodka v obliki ladijskih prevoznih postavk, ladijskih najemnin, ležarine, ne glede na razne trgovske, bančne in druge zavarovalne dobičke.

Trst tvori zaradi svoje ugodne zemljepisne lege zelo važno križišče prometnih tokov, ki se iz bližnjega vzhoda, iz Amerike in iz daljnega Vzhoda usmerjajo proti Srednji Evropi in Balkanu ter obratno. Trst služi kot tranzitna luka, namreč kot luka za pretovarjanje ogromnih količin najrazličnejšega blaga, ki se v naši luki stekajo, da jih nato usmerimo proti Srednji Evropi, Švici, južni Nemčiji in balkanskim državam ter obratno.

To je dovolj za pravilno razumevanje pravega značaja tržaškega blagovnega prometa. Luke, ki služi izključno preskrbi za domačo potrebo in v katerih se zaradi tega opaža vselej velika razlika med uvozom in izvozom, zelo obremenjujejo s svojimi prevoznimi postavkami narodno gospodarstvo. V tranzitnem luškem gospodarstvu pa tvorijo prevozne postavke, zavarovalnine, ležarine, nagrade za posredovanja, trgovski dobiček itd. v svoji celoti prispevek tujine k dvigu domačega gospodarstva. Torej: tranzitna luka je v vidika plačilne bilance zelo važna aktivna postavka.

Trst razpolaga s prvovrstno opremo na polju prevoznitva, zavarovalništva, plovbe in bančništva, ki so nadvse potrebno dopolnilo tržaške trgovine in industrije. O njihovem pomenu in obsegu ne bomo izpustili na tem mestu več besed.

Doslej smo pri nas precej zamerljaj vprašanje turizma, ki bi nam s primernim razvojem omogočil stalen dotok tujih valut in stalnega zasluzka za naša gostinska podjetja.

Zanesljive vesti pričajo, da bi bili italijanski in tuji kapitalisti pripravljeni investirati v Trstu znatne denarne vsote; to bi se zgodilo iz razumljivih razlogov edino v primeru ohranitve svobodnega ozemlja in vsestranskega ojačanja svobodne luške trgovine.

S to razpravo smo nameravali dokazati življenjskost Svobodnega tržaškega ozemlja in možnost njegovega obstoja.

Gospodarstvo določene države ni vedno — prav za prav ni docela skoro nikoli — komplementarno gospodarstvu druge države. Z drugimi besedami: samozadostnost, da ne rabimo izraza avtarkičnost, dejansko ne obstoja niti v primeru raztegnitve pojma na gospodarstvo dveh držav.

V ostalem pa je že ugotovljeno, da se morejo državne in mednarodne gospodarske celote v svetli razlikovati na podlagi sposobnosti ustvarjanja mednarodnih kreditnih stikov.

Najbolj sporno vprašanje na polju gospodarstva naše nove države je vprašanje denarja: ustvariti

nov denarni sistem je bilo vedno zelo delikatna zadeva zaradi možnih odrazov na vse gospodarsko in socialno okolje.

Mogli bi zato obdržati v obtoku pri nas italijansko liro še za določeno dobo let, dokler ne bi namreč Svobodno tržaško ozemlje dobilo določene gospodarske podlage. Ohranitev obtoka italijanske lire bi omogočila urejanje raznih kreditnih obveznosti med STO-jem in Italijo, ki so precej zapleteni zaradi navzočnosti italijanskih kapitalov v Trstu in tržaških kapitalov v Italiji. Sele po uvednem poslovanju mednarodnega denarnega sklada bi mogli uvesti v Trstu novo valuto, n. pr. tržaški frank, pod zaščito mednarodnega denarnega sklada, ki bi moral določiti rezerve in količino obtoka nove valute v okviru samega sklada. Tečaj nove valute bi določili na podlagi obtoka lire v Trstu in dejanskimi valutarnimi potrebami našega ozemlja.

Tržaški frank bi mogli navezati na dolar (imel bi namreč teoretično kritje v dolarjih), mogel bi pa biti tudi podprt z mednarodnim dogovorom med Italijo, Češkoslovaško, Avstrijo in Jugoslavijo pod zaščito Organizacije združenih narodov. Vse navedene štiri države bi se morale obvezati, da priznajo tržaški frank v stalnem menjalnem tečaju z lasno valuto.

Se dve besedi zagovornikom povratka Trsta pod Italijo: čeprav teoretično dopuščamo, da bi ta nemogoča možnost odstranila dve glavni oviri pri dvigu našega gospodarstva, namreč politično nestalnost in tesnobo našega tržišča,

to še ne bi bilo dovolj. Naše mesto potrebuje še mnogo drugih ukrepov za svoj obstoj in razvoj!

Trst se nahaja v posebnih prilikah bodisi v zemljepisnem in etničnem pogledu, bodisi v gospodarskem. Zato je treba nujno reševati tržaške probleme pri nas in z nami, ne pa izven nas in proti nam, če hočemo, da bo rešitev vseh vprašanj dobra in koristna.

Treba bo ustanoviti luški severojadranski blok. Opažamo v svetu splošno nagnjenje k sklepanju dogovorov med raznimi sosednimi in konkurenčnimi lukami v namenu, da se bolje razdele tržišča v zaledju in da se prepreči škodljive tarife in borbe. Trst bi s tem le pridobil na svojem pomenu, kot bodo pridobile s sličnimi dogovori na pomenu Bremen in Hamburg, Rotterdam in Antwerpen, Genova in Marseille.

Nujno bo zato treba čimprej vzpostaviti pri nas carine prosti pas, čeprav s primernimi novimi spremembami, in v polni meri izrabiti našo industrijsko zmogljivost. Pri tem gre za poglobitev in spopolnitev pred kratkim ustanovljene industrijskega pasu, da bi v njegov udeleževalni okvir priključili vedno več novih pobud.

Naj končno opozorimo še na potrebo po izboljšanju prometnih zvez z gradnjo novih železnic in cest proti našemu zaledju in preučevanjem novih kombiniranih tarif z ugodnejšimi pomorskimi prevoznimi pristojbinami.

Dr. F. VESEL

Vprašanje narodnega sožitja v Trstu

U V O D

Z vrsto člankov, ki si sledijo v kratkih presledkih, pričnemo ob začetku vsakega šolskega leta italijanski tisk z napadi na slovenske šole.

Namen teh napadov je, da bi dosegli ukinitve slovenskih šol in izključitev slovenskega prebivalstva od mestnega kulturnega in socialnega življenja. Namen te razprave je zato izključno obrambnega značaja. Njen namen ni, da bi napadala italijansko prebivalstvo v Trstu in krtila njegove narodne pravice. Hoče samo prikazati, kako krivičen in nevaren je sleherni napad na življenjske pravice tržaških Slovencev.

I.

Vprašanje v luči italijanskega tista - Poziv poslanca Pitacca

V vrsti člankov, objavljenih v mesecih avgustu, septembru in oktobru preteklega leta je smatral italijanski tisk za potrebno, da najavi Zvezniški vojaški upravi nevarnost, ki preti Italijanom Svobodnega tržaškega ozemlja s strani slovenske manjšine.

V predkreditu tega stališča so navajali besede, ki jih je izrekel Piranec Jurij Pitacco, tedanji tržaški poslanec v avstrijskem parlamentu. »Obstojata določeni načrti, je dejal Pitacco, »da nas razlaze in izženejo z naše narodne posesti s pomočjo večine umetnega priseljevanja kranjskih Slovencev in Hrvatov. To vseljevanje podpira na vsak način država, ki izvaja istočasno z načrtnim zapostavljanjem italijanskega prebivalstva na vseh področjih javne uprave raznarodovalno delo in pripravlja skoraj novo preseljevanje narodov«.

Italijanski protinapad

Te besede poslanca Pitacca so izhodna točka. Iz teh besed je italijansko usmerjen tisk izdelal svojim bralcem dokaz o jugoslovanskih naklepih za zasedbo Trsta in dokazoval, kako je vseslovenska propaganda v teh treh letih prikazala »v ponarejenih očrtih videz sožitja med obema narodoma in ga namenoma prikazala le v škodo Italijanov«. Po podpihovanju avstrijskih agentov in pozneje lastnih nacionalistov so se Slovenci po letu 1891 vrli »na zavojevanje starodavnih italijanskih občin, pokrajinskih svetov in političnih ustanov«. »Italijansko delovanje je bilo«, pripominja nadalje omenjeni tisk, »izključno obrambnega značaja. Italijani so bili v vedno težavnejšem položaju, zlasti pa leta 1911, ko se je list »Edinost« smatral za pooblaščenega izjaviti v številki od 7. januarja, da ne bo odnehal z borbo, dokler ne bo umetno italijanstvo Trsta zdobil v prah. Mimo grede lahko pripomnimo, da je to nestrpno pisanje soditi po enaki ali pa še večji ostrostri pisanja italijanskega tiska.

Borba proti slovenskemu in hrvaškemu jeziku

Toda prišlo je do prve svefovne vojne in z njo do italijanske zma-

ge. »Edinost« (po pisanju lista »Giorale di Trieste« pač po lastni krivdi) je bila ukinjena, kot so bili ukinjeni drugi za drugim brez razlike vsi slovenski krajevni listi.

Od leta 1920 pa do leta 1943 so v tekcu tri in dvajsetih let dušili in preganjali vsako slovensko besedo v javnem in zasebnem življenju. V opravičilo takega postopanja se italijanski tisk vprašuje, kako bi se vedla beogradska vlada, ako bi si tak način pisanja dovolila Italijani v Kopru, Pulju in Reki.

V čem je obstojala do leta 1918 nevarnost, kateri so bili izpostavljeni tržaški Italijani? Omenjeni članki odgovarjajo tudi na to vprašanje. Leta 1894 si je Avstrija predznila uvesti v Istri in v Julijski krajini na okrajnih in okrožnih sodiščih tako imenovane dvojezične napise, namreč slovanske in romanske, ki so veljali prav tako v pretežno slovenskih kot v pretežno romanskih krajih. Te napise so uvedli namesto samo italijanskih, ki so obstojali celo v popolnoma ali pa pretežno slovenskih krajih po čl. 19 zakona od 21. decembra leta 1867.

Statistike so že od leta 1846 navajale razmerje med Slovani in Romani. Od 224.035 prebivalcev je imela Istra 134.455 Hrvatov, 31.995 Slovencev in 60.040 Italijanov. Zdal je bil na dvojezičnih napisih italijanski na prvem mestu, nasprotovanje istrskih italijanskih mest pa je šlo za tem, da ne bi v Istri, naseljeni pretežno s Slovani, slovenski ali hrvaški jezik zasedel svoje, čeprav podrejeno mesto.

Skupščina istrskih zastopnikov

Članki nadaljujejo s pripovedovanjem, da je »vsa dežela planila na noge«. V resnici so »skočili na noge« samo nekateri italijanski nacionalisti. Ko so se 2. novembra leta 1894 zbrali v Trstu »zastopniki vseh istrskih občin« (namreč tisti, ki so se za take proglasili pa so bili proglašeni) je »do svojih tako zvestih Slovanov tako čuteča avstrijska vlada« umaknila dvojezične napise in uvedla tudi v pretežno slovenskih krajih samo italijanske napise kljub omenjenemu državnemu zakonu, ki je proglasil narodno enakopravnost vseh v Avstriji živčih narodov.

Kljub dejstvu, kot je na primer ukinjenje dvojezičnosti v krajini, ki je pretežno naseljena s Slovani in ima le italijansko manjšino in ki je bila izvedena v popolno korist manjšine v škodo večine, pa si italijanski tisk ne pomišlja še dalje trdit, navajajoč dokaz da je ščitila Avstrija Slovence na škodo Italijanov.

Razmerje med italijanskimi in slovenskimi nameščenci

Omenjeni tisk nadaljuje s trditvijo, da je bilo leta 1913 87 odstotkov državnih nameščenecv slovenske narodnosti; seveda v vsej krajini. Toda dodati je treba, da je bil zaradi široke samouprave, ki so jo uživale pokrajinske in občinske ustanove velik del upravnih služb v rokah Italijanov. Pokrajinski svet Trsta, Gorice in Istre so zato razpolagali s pomembnim številom

nameščenecv, ki so bili vsi ali pa večinoma italijanske narodnosti.

Toda omeniti moramo še eno dejstvo. Tekom prve polovice devetnajstega stoletja je Avstrija, ki je imela v posesti Lombardijo in Benečijo, odkrilo podpirala italijanstvo. Italijansčina je bila edini jezik v vseh šolah Julijske krajine. Vsi državni nameščenci so morali poleg površnega poznanja nemščine znati jezik uradov v Lombardiji in Benečiji. Italijansčina je bila tedaj v naših krajih jezik izobražencev, slovenščina pa jezik ljudstva.

Ta jezikovna razlika je temeljila na družbeni razliki. Veleposestniki, pomembnejši trgovci in drugi so se posluževali italijansčine tudi, ako niso bili po svojem izvoru Italijani. Lahko rečemo, da je bila uporaba italijansčine znak za »nekaj bolj šegav«. Poleg tega je videti, da sta bila slovenščina in hrvaščina v prvi polovici preteklega stoletja neprispevalna jezika za trgovsko življenje.

Sožitje Trsta s podeželjem

Vendar pa tako ni moglo več naprej. K spremembi tega stanja so pripomogle družbene spremembe, do katerih je prišlo na italijanski strani in ki so dovedle do gotove oddelitve mesta od podeželja.

Med prvimi desetletji XX. stoletja je med italijanskimi posestniki in njih najemniki ali polovičarji vladala gotova domačnost.

Posestniki so prebili poletje in čas trgatve na posestvu, poznali so kmetijski jezik in se skoro družabno razgovarjali s kmeti. Dobrodušna iskrenost je delala zdrave in prijetne medsebojne odnose.

Z oprostitvijo kmeta od podložništva (1848) pa je nastal popolnoma drugačen položaj. Posestnike starega kova je v »starodavnih kmetijskih občinah nadomestilo meščanstvo, ki so ga predstavljali zdravniki, lekarnarji, uradniki, učitelji, mali obrtniki in oduherli. Vsa ta družščina, nagajena k zaničevanju slovenskega kmečkega pojmovanja, je vladala v občinah, hlinčevalo veliko versko brezbržnost in tiranizirala kmete.

Napredek zapostavljenih družabnih razredov

Da bi osvobodili kmete iz krempeljv oduherov, so jim pričeli pomagati podeželski duhovniki in drugi slovenski razumni, sinovi ljudstva, ki so razumevali njegove težnje in mu govorili v njegovem domačem in lahkem jeziku. Okrog leta 1880 se nastanejo prve hranilnice in posojilnice in z njimi vred slovenske čitalnice, kjer se je gojilo še mlado narodno slovitvo. Tisti, ki so se smatrali za nekaj višjega, so skušali osmešiti prve poskuse, toda »ti neotesanci« so bili trdno odločeni in so se sčasoma uspeali, da so dosegli večino v raznih kmetijskih občinah, ki jih je dotlej upravljala le italijanska oligarhija.

(Nadaljevanje sledi)

»SLOVENSKA PROSVETNA MATICA« izda prihodnji teden prvi zvezek svoje poljudne znanstvene knjižice: »ZGODOVINSKI RAZVOJ NARODNOSTNEGA STANJA V TRSTU«.

Zgodovinski razvoj narodnostnega stanja v Trstu

IV. NARODNOSTNA ASIMILACIJA.

Stabilnost narodnostnega razmerja med Romani in Slovenci v Trstu je vzdrževala le narodnostna asimilacija. Ta je sprva bila samo naravna posledica gospodarskih, socialnih in kulturnih prilik v mestu in šele pozneje, to moramo pomniti, je postala načrtno orožje romanskega elementa v borbi proti Slovincem in »Slovanom« sploh ne samo v Trstu, temveč v vseh onih pokrajinah, do koder je segal italijanski vpliv.

Slovenci so bili, z malimi izjemami, ekonomsko šibki vseljenci. Zato so bili prisiljeni, da so se spuščali v obrtniški in težaki poklic. S tem pa so postali gospodarstvo odvisni od romanskega elementa. Se neki drugi razlog tiči v tem, da naš narodni obstoj tako težavno položaju. Tržaško slovensko zaledje, ki je demografsko sicer hranilo Trst, ni imelo nobene slovenske politične, gospodarske ali kulturne tvorbe, ki bi Slovence lahko kakor koli jačila in krepila. V resnici so bili navezani popolnoma sami nase. Od propada karantanske kneževine dalje so se slovenska ozemlja znašla pod nemško politično oblastjo, Slovenec pa je ostal le na svoji zemlji kot kmet in jo zato tudi kot kmet branil.

Mogoče je ravno zaradi tega zrasla v slovenskih kmetih v tekcu stoletnega suženjstva ona skoro bolesta navezanost na lastno zemljo, ki meji že na pretrianost, kadar gre za njene zasebno pravne utemeljitve.

Cim pa se je Slovenec odtrgal od svoje zemlje in se podal v mesto, je očitno izgubil svojo tla in zato postal lahak plen tujih kulturnih in gospodarskih vplivov. V mestu je opravljal le svoj poklic težaka ali obrtnika, toda, če se je povzpel višje, je že zaradi svojega okolja bil nehoti prisiljen, da je opustil svoje slovenstvo in se podvrgel tujemu prevladujočemu elementu.

Kako je to resnično, nam spričuje obratni primer. Cim se podajo romanski naseljenci iz mesta v slovensko podeželje, so že na tujta tla presejana brst, ki ne more klti. Monotonno kmetijsko življenje je tako nasprotno mestni dinamiki, da se kot narodnostni element ne morejo več znati. Zato vidimo, da so Romani v slovenskih kmetijskih področjih prav tako podvrženi narodnostni asimilaciji, kot Slovenci romanski v Trstu.

Ker pa se mesto demografsko hrani s svojim zaledjem in ne obratno, ta slovenska narodnostna asimilacija niti zdaleka ne more ustvariti ravnovesja v primeri z

romansko. Slovenski narodnostno asimilacijski pojavi, kot n. pr. v Sv. Križu, Nabežini ali pa Skednju, so le osamljeni pojavi, ki imajo značaj neke lokalne narodnostne obrambe pred romansko nacionalno infiltracijo.

Iz teh razlogov imamo med tržaškimi okoliškimi Slovenci nekaj prilimkov, ki so romanskega izvora, pa dejansko kar utonejo med tisoči slovenskih prilimkov, katerih lastniki se smatrajo za pristne tržaške Italijane.

Kot je omenjeno, so sprva sodelovali pri narodnostni asimilaciji Slovincem s strani Romanov trije elementi: gospodarski, kulturni in socialni.

Gospodarski in socialni element sta tesno med seboj povezana. Ob prihodu Slovincem v mesto so imeli Romani ves njegov gospodarski ustroj v svojih rokah. Čeprav Trst v oni dobi, recimo v desetem ali enajstem stoletju ni mnogokaj pomenjal in je bil malenkostnejši od katerega drugega istrskega mesta, so vendar Slovinci prihajali v mesto bodisi zaradi iskanja službe, ki jim ga revne kmetije na Krasu niso mogle dati, ali pa iz trgovskih razlogov. Toda njih trgovina je obstajala predvsem v prodajanju domačih kmetijskih pridelkov. Pri tem poslu pa so takoj naleteli na romanske prekupčevalce. Gospodarski stik je rodil socialnega. Tisti, ki so bili gospodarsko tako močni, da so lahko trgovino vodili na svoj račun, so ostali samostojni, ostali pa so prišli v ekonomsko odvisnost od romanskih meščanov in v zvezi s tem v njih nacionalno območje. Poudariti je treba, da ako tu go-

Pred kratkim je izšla v Trstu drama dr. Metoda Turnška »Država med gorami«, zgodovinska drama o slovenski karantanski državi in pokristjanjenju Slovencev. Ta drama se med drugim dotika tudi slovenskih sosedov — Furlanov. Zanimivo je, da se v tej, na zgodovinskih dejstvih oprti drami Furlani ne samo omenjajo kot samostojen zgodovinski narod, marveč jim je v dramski zgradbi odmerjena celo posebna vloga.

Furlanski kneževič Rathis, znana zgodovinska osebnost, pride na slovenski dvor na Krnski grad na Koroskem kot poslanec longobardskega kralja Luitpranda (712 - 744), da bi sklenil prijateljsko zvezo s stoletno karantansko državo Slovincem. Pomembno je, da krščanski furlanski kneževič pripelje s seboj krščanskega misijonarja Peregrina furlanskega rodu. Ta misijonar na slovenski veči (parlamentu) pred slovenskim vladarjem Borutom in zbranimi slovenskimi knezi prvi javno oznanja krščansko blagovest. Oba Furlana, Rathis in Peregrin, odločno posežeta v razplet drame. Rathis, ki pride v poslanstvu longobardskega kralja, se prav na slovenskem dvoru politično preusmeri. Ta preu-

Mezdna kriza poklicnih revolucionarjev

(Opensko pismo)

Komunistična borba na Opčinah kaže v zadnjih dneh pospešene nagibe navzdol. Babičeve delnice so po zadnji volilni katastrofi tako močno povodenele, da je samo še vprašanje časa, kdaj povsem izgine s političnega tržišča. Zamenjava dinarjev, prepoved zaposlitve v coni A in mnoge najtežje finančne akrobacije, o katerih se tako živo in trdovratno šušlja po openskih združenih gostilnah, vse to megli rdeče politično ozračje v teh pasjih dnevih in kot mora pritiska na rdeči barometer.

Poklicni revolucionarji so pri nas posebnost. Ta, tako rekoč edina »pridobitev narodno-osvobodilne borbe«, si je — kakor ostala tržaška gospoda — tu na Opčinah spleta svoja ugodna gnezda, v času, ko je bilo poklicno revolucionarstvo edini vojni dobiček druge svetovne vojne. Kakor so kamenarji posebnost za Nabežino, ribiči za Sv. Križ, mizarji za Solkan, čevljarji za Miren in zidarji za Renče, tako so poklicni revolucionarji openska značilnost.

Ta sloj je seveda strogo ločen v vidaljevsko in babičevsko kasto. Obe sta zašli v zadnjem času v naravnost revolucionarno mezdno gibanje. Nerodno je samo to, da jih slavni Enojni sindikati ne vključujejo, to se pravi, da kljub revolucionarni naprednosti leninizma-stalinizma, ki pokriva ES, še vedno nimamo izvirnih kategorij poklicnih revolucionarjev in tako so ti »jezični proletarci« popolnoma prepuščeni samim sebi, oziroma svojim kapitalistično-komunističnim izkoriščevalcem. Draginja narašča v istem tempu, kakor se nižajo plače poklicnim revolucionarjem. Pa ne samo to. Obupno narašča med to nezaščiteni kategoriji tudi nezaposlenost.

Medtem, ko rešujejo drugod na zahodu mezdna gibanja ravno poklicni revolucionarji z enostavnim pritiskom na gumb, kadar je to Moskvi všeč, so ti udarniški jezičnikarji povsem brez socialnega orožja, kadar gre njim samim za ko-

Furlani v slovenskem slovtvu

smeritev sloni na dveh momentih: v osebnih interesih, ko vzljubi in zasnuje mlado slovensko knežjino Svetko; in v spoznanju, da bi s tesnejšim političnim sodelovanjem s Slovenci mogel furlanskemu narodu omogočiti večje narodno uveljavljenje in večjo blaginjo kot v zvezi s samovoljnim langobardskim kraljem Luitprandom. Slovenski vladar knez Borut dobro razume te težnje in je voljan dati Rathisu v zakon celo svojo hčer Svetko in tako z zakonsko zvezo ostvariti dobro, bratsko sosedstvo dveh malih narodov in vzajemno politično pomoč. Prav tako je tudi Rathis velikodušno pripravljen pomagati Slovincem v njihovi nevarnosti pred Obri (Avari). Na žalost mu to obljubljeno pomoč v odločilnem trenutku kralj Luitprand prepreči. Čeprav je s tem v dramski zgradbi politično sodelovanje med Slovenci in Furlani zavrtlo, pa se kljub temu nadaljuje zelo uspešno versko kulturno sodelovanje.

Rathisov učitelj, misijonar Peregrin, se ob slovenski katastrofi, ko Slovenci z Bavarci sicer premagajo Obre, a Bavarci zahtevajo od njih podložništvo in talce, pogumno potegne pred Bavarci za Slovence. Zato pa mora skupaj s slovenskimi kneževicema Gorazdom in Hotimirov na Bavarsko v talstvo v samostan na otok Chiemsee. Tu je Peregrin sicer izpuščen, a se ne vrne na Furlansko, marveč na slovenski dvor h knezu Borutu, kjer oznanja krščanstvo. Knez Borut ga kmalu skrivaj pošlje na Chiemsko jezero z važnimi naročili za Gorazda in Hotimira. Furlanski misijonar Peregrin je tako srečen, da se od tam vrne na slovenski dvor z Gorazdom in Hotimirov — svobodnima in kot prvima slovenskima krščanskima knezoma.

V drami »Država med gorami« spremljajo Furlani slovensko dramsko dejanje, najusodnejše v njihovi zgodovini, od začetka do konca in pri njem tudi sodelujejo. V tej drami so nakazani problemi, ki so Slovence in Furlane zadevali ves čas od že skoraj 1400 letnega skupnega bivanja in ki so prav danes, po drugi svetovni vojni, za ta dva mala naroda izredno aktualni. Teh problemov se ni nihče niti v slovenskem niti v furlanskem slovtvu obravnaval. Toda od njih zavisí, če jim dobro pogledamo do dna, slovenska in furlanska narodna eksistenčnost in pogoji neoviranega nacionalnega, kulturnega in socialnega razvoja. Avtor je vnesel v dramo prve poskuse politično kulturnega sodelovanja med Slovenci in Furlani. Ti poskusi so dejansko obstajali, ko je izgnani furlanski vojvoda Arnefrit leta 664. iskal pomoči pri karantanskih Slovincih in ko je tudi odstavljeni vojvoda Pemo leta 737. prosil pomoči pri knezu Borutu.

Slovenski narod je v dobrih 100 letih v svojem kulturnem, tehničnem in tudi socialnem razvoju dosegel, če ne celo presegel velike evropske narode.

Ako se je danes slovenski znanstvenik in umetnik, duhovnik dr. Metod Turnšek v svoji drami »Država med gorami« tako simpatično in toplo spomnil Furlanov, stoletnih mirnih slovenskih sosedov, potem je to gesta, ki silno veliko pove. V tej gesti je izražena želja, da bi tudi zapadni slovenski sosedi Furlani dosegli isto nacionalno in kulturno osamosvojitve, isti zaagon v razvoju, na drugi strani pa je prav za težke dni, da ne bi nove vihré šle spet preko zemlje in življenja dveh tako malih in mirnih evropskih narodov, furlanski narod povabljen, da s Slovenci stvori čim tesnejše kulturno in politično sodelovanje. Samo ta dva mala naroda, ki že od 568. leta zavzemata severnojadranski prostor in od leta 725. živita v nemoteni dobri sosesčini, sta kot avtohtona naroda upravičena, da v severno-jadranskem prostoru sama odločata. Danes ta dva naroda družni ne samo ista krščanska vera, stoletna dobra, prijateljska sosesčina, marveč tudi spetli ideali narodne samostojnosti in ob teh idealih bosta ta dva naroda družno in vzajemno, roko v roki, nadaljevala svojo pot.

vorimo o kakih nacionalnih momentih, tega in smatrat kot nasprotstva med narodnostnimi težnjami, temveč le kot dejansko pripadnost neki narodnostni skupini, kajti do nedavne dobe o nacionalizmu v Trstu sploh ni nobenega govora.

Cim je slovenski naseljenec v mestu prišel pod vpliv enega samega elementa, ki je pospeševal narodnostno asimilacijo, pa je v zvezi z njim prišel v stike tudi z ostalimi.

Nedvomno je v veliki meri vplival tudi kulturni moment. Stiki z gospodarsko močnejšimi Romani v mestu, ki so govorili staro ladinščino, gospodarska odvisnost od tega tujezičnega elementa in socialne potrebe, vse to je povzročilo, da je bil Slovenec prisiljen, da se priuči ladinščini. In čim jo je enkrat znal, jo je moral uporabljati. Zvest, da mora govoriti v mestu v tujem jeziku, mu je zatemnila narodno zavest. Ta pojav je bil nedvomno po svojem razvoju isti, kot je še danes. Od gospodarsko šibkih slovenskih meščanov je običajno prva generacija odločno slovenska, druga je dvojezična, tretja pa se že več ali manj, odvisno pač od ekonomskih in socialnih prilik, nagiblje na romansko plat.

Temu procesu asimilacije se Slovenci skozi tisoč let niso mogli upreti in ga dokončno ustaviti. Možnost, da se z narodnostno asimilacijo preneha, je bila dana šele takrat, ko se je tudi med Slovenci prebudila narodna zavest in je vzporedno z njo tudi upravičenost narodnostnega obstoja dobila svoje temelje.

In od tega dne so bili nujni spori

z romanskim elementom, ki se je prav tako kot Slovenci zavedel svoje narodnosti. Poslej se je narodna rano v Trstu razcepila v tri veje: eno predstavljajo Slovenci, ki upravičeno zahtevajo svoje narodne pravice in enakopravnost z romanskimi sosesčani, druga popolnoma nasprotna pa predstavlja nacionalistično usmerjeni romanski element, ki skuša pridobiti sebi vse one pravice, ki jih Slovenci zahtevajo, a Slovincem ničesar dati ter jih še nadalje prepustiti narodnostni asimilaciji, kateri so bili podvrženi skozi toliko let. Med njima pa je ona veja meščanov, ki se zavestno ali podzvestno zavedajo, da je bil procvit mesta zasluga vseh njegovih prebivalcev in ne samo ene ali druge narodnostne skupine in zato zastopajo stališče strpnosti in medsebojnega spoštovanja. Da je ta smer najbolj pravilna v karšnem koli položaju, je več kot jasno. Prav tako pa je tudi razumljivo, da tej smeri ni dan rožnat napredek vse dotlej, dokler bo Trst sporna točka med Vzhodom in Zapadom.

Slovenska narodna zavest v Trstu postavlja kot eksistenčno točko svojega programa prekinitev narodnostne asimilacije. Toda nacionalno pretrani romanski element se še danes očitno ne more sprijazniti s to zahtevo. Toda lahko smo uverjeni, da bo slej ali prej tudi v tem težavnem vprašanju morala zmagati zdrava pamet.

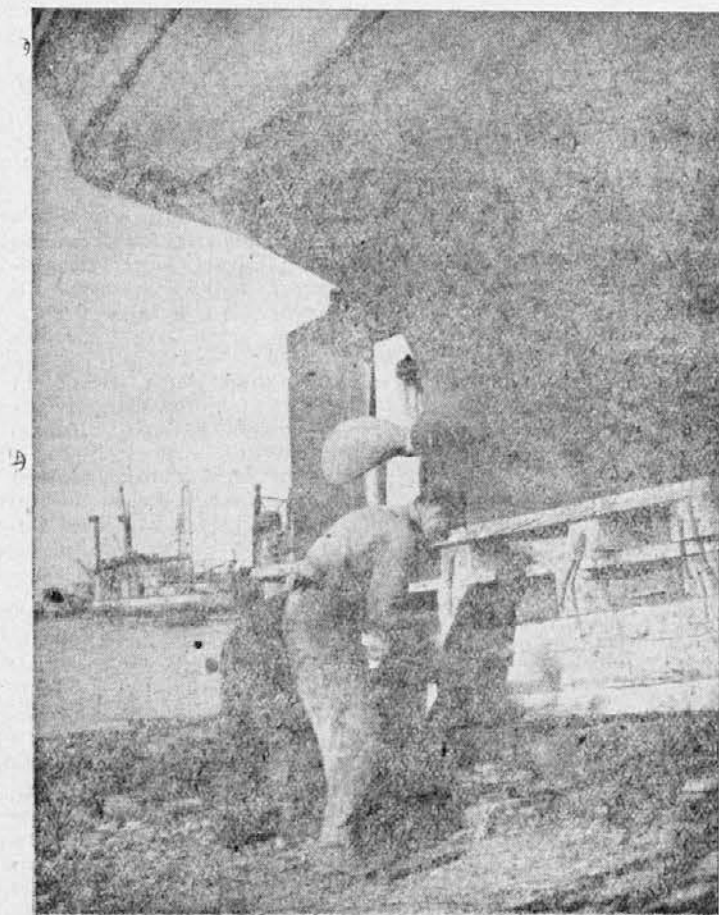
Nacionalno prenapeti elementi so vedno zatirjavali, da pomenijo Slovenci za italijanstvo Trsta veliko nevarnost. To nevarnost so tako napihili, da jim je o tem vsa

deloma uspelo prepričati celo del ostalega sveta, ki s Trstom dejansko nima nobenega opravka. Toda ta trditve je nesmiselna že sama po sebi, kajti kako naj bi Slovenci predstavljali za tržaško italijanstvo nevarnost, ako se je ravno to italijanstvo poleg Slovincem brez najmanjših nezdov in pretresljajev ohranilo neokrnjeno do današnjih dni?

Toda gre predvsem za nekaj drugega. Dokler so Slovenci v Trstu podvrženi narodnostni asimilaciji, se še vedno ohranja ravnovesje med njih narodnostnimi izgubami in demografskim dotokom Slovincem v mesto. Na ta način ostaja romanski element ne samo na svojih postojankah, temveč tudi v stalni ofenzivi proti Slovincem. Z narodnostno asimilacijo ima naleta za svojo infiltracijo slovensko narodno ozemlje. To je več kot očitno, saj nam obetna izprememba slovenske narodnostne meje v tržaški okolici v zadnjih tridesetih letih dovolj jasno priča, da izgublja le Slovenci, ne pa Romani. Dočim je pred tridesetimi leti narodnostna meja Slovincem in z njimi kompaktno naseljenega ozemlja potekala v mestnih predmestjih, se je danes na mestu najbližjih točkah že pomaknila proti kraškemu robu in ga dosegla. Ako pa lepega dne narodnostna asimilacija preneha, zgubi italijanski nacionalizem svojo ost.

Pogoji za prenehanje narodnostne asimilacije so enostavni: potrebna je le popolna slovenska gospodarska, politična in kulturna osamosvojitve.

(Nadaljevanje sledi)

12 takih 60 tonskih ribiških ladij gradijo v Trstu v sklopu Evropskega obnovitvenega načrta za tukajšnje ribiško zadrugo

Še en nesmisel in krivica

(Nadaljevanje z druge strani)

ga področja. Ne morejo se podati niti v tisto državo, ki se jim sicer vedno hlina, da je njihova »matl-domovina« in jih vabi v svoje okrilje.

Vse to se dogaja v svobodni tržaški državi po dveh letih njenega obstanka, ko se za prihod vanjo sicer izvajajo strogi konzularni in obmejni predpisi. Ista oblast, ki lahko dovoljuje in preprečuje prihod v svobodni Trst ne glede na kakršno koli tujo zakonodajo, ravna, kakor da ni pristojna, da bi svojim državljanom omogočala svobodno potovanje v tujino, in jih glede tega prepelje na mlajst in nemilost samovolji neke tuje države.

In tako doživljamo, da se morajo Tržačani, podaniki svobodne in demokratične države v svobodni in demokratični Evropi, zatekati k potnemu listu Rdečega križa, do-

kumentu brezdomcev in brezpravnih, če hočejo potovati dvajset ali dve sto kilometrov daleč od zvonika Sv. Justa!

To ni samo poniževalno zanje, marveč je čudno spričevalo tudi za današnje oblasti na Svobodnem tržaškem ozemlju. To stanje je namreč posameznemu slehernemu zahodnemu državno-pravnemu redu in pojmovanju, tistemu redu, na katerega se v sedanji mrzli vojni med demokratičnim Zahodom in diktatorskim Vzhodom sklicujemo ob vsaki priliki, zlasti pa tedaj, kadar je govora o osnovnih človeških pravicah, med katere spada tudi pravica do potovanja.

Ponovno opozarjamo odločujoče kroge na to dejstvo, ki ni samo krivica in nesmisel za tržaške državljane, marveč malo častno za ves zahodni demokratični svet!

Repentaborska razmišljanja

»Čudna so božja pota« smo pravili nekoč, pa moramo ta ljudski govor spopolniti z naslednjim: »Čudna so pota politike!«

Čudna so tembolj za nas podeželane, ki smo še vedno mislili in upali, da nas politika še ni okužila. Kljub strankarskim razprtijam med nami, ki so nujna posledica svobodne ločitve duhov in misli in kolikor toliko demokratičnega uveljavljanja po zlomu fašizma in po koncu vojnega nerada, smo še vedno naivno računali na pošteno in močasto besedo naših nasprotnikov pri izvajanju naše skromne domače politike, ki bi morala biti po našem skromnem mnenju izključno v službi našega občinskega gospodarstva in v korist posameznih naših občanov.

Toda politično zlo se je iz mesta razlezlo tudi na deželo in konec je tudi pri nas treznega domačega političnega izživljanja. Tega smo se najbolj zavedli o priliki županskih volitev. Ze pri prvih volitvah smo nekaj zaslužili: na delu je bilo nekaj politikantov, ki so hoteli dočeti izigrati demokratično in s prepričevalno večino izraženo ljudsko voljo. Prvič jim politična nakana ni uspela! Zato so se zatekli k laži in prevari, da bi ljudstvo pošteno vseknili!

Naši trezni občinski možje so spoznali, da se morajo proti splet-kam iz nedemokratičnega tabora zavarovati in so pri tem računali na pomoč oseb, o katerih so bili prepričani, da jim bodo pomagale demokratično rešiti vprašanje novega župana. Dobili so trdna zagotovila, tako da je bil dogovor med poštenimi ljudmi sklenjen. Naši pa niso računali na oportunizem ljudi, s katerimi so imeli opravka. Dovolj bi bilo, ko bi malo pomislili na preteklost in bi bili morda bolj modri in previdni! Pozabili so tudi, da znajo nekateri, čeprav še precej v letih, dovršeno delati smrtne skoje iz ene skrajnosti v drugo... in da pri tem poletu pozabljajo na močasto dano besedo, na načela in še na marsikaj drugega!

Nagnjenje k totalitarizmu je nekako prirojen in v teku dolgoletnega izživljanja v določeni smeri tudi privzgojeno; zato se ne moremo čuditi, da gliha vkup štrih in da so do smrti sprti totalitarci uvideli potrebo po zopetnem sodelovanju, da bi v brk demokratično izglasovani ljudski volji narod temeljitje vse-kovali.

Na moralne nauke iz ugotovljenega dejstva se pa še o priliki povrnemo!

stojbin za strokovna dela inženirjev in arhitektov. Prepis novih pristojbin bo poslan oddelku za javna dela ZVU in Tehničnemu uradu, kjer bodo na vpogled občinstvu.

Fatimska Mati božja na Tržaškem

Fatimska Mati božja, ki je lanske leto romala po Goriškem in obiskala tudi one duhovnije na STO, ki spadajo pod goriško nadškofijo, bo v drugi polovici avgusta in v začetku septembra romala po Tržaškem od duhovnije do duhovnije. Spored teh izrednih slovenskosti in pobožnosti je naslednji:

Prihodno nedeljo 14. t. m. bo nov kip fatimske Matere božje blagoslovljen na Opčinah. Na večer ga bodo v procesiji prenesli na Repentabor, kjer bo ostal za veliki šmarn in praznik sv. Roka (15. in 16. t. m.). Zvečer 16. avg. ga bodo prepeljali v Sv. Križ, kjer ostane do 18. t. m. Zvečer tega dne bo Marija odromala na Kontovel in ostala tam do 20. avg. zvečer. Nadaljnja njena pot bo potem šla: Prosek (20. — 22. avg.), Plavje (22. — 23. avg.), Skofije (23. — 24. avg.), Mačkovlje (24. — 25. avg.), Dolina (25. — 27. avg.), Boljunc (27. — 29. avg.), Boršt (29. — 31. avg.), Ricmanje (31. avg. — 2. sept.), Katinara (2. — 4. sept.), Bazovica (4. — 6. sept.), Trebče (6. — 8. sept.), Opčine (8. — 11. sept.). Na Opčinah bo romanje zaključeno in Marijin kip bo ostal v openski cerkvi.

Ameriško naročilo za Nabrežino

Obdelovalci nabrežinskega marmora so dobili povabilo, naj dajo ponudbe za izdelavo marmornatih križev za ameriška vojaška pokopališča v Evropi. V tem smislu je mislija Uprave ECA v Trstu posredovala pri ameriški vojaški komisiji v Rimu.

Oddelek Zavezniške vojaške uprave za izdelavo je obljubil nabrežinskim marmornjem vso možno pomoč.

Javna dela

Odsek za javna dela ZVU je pred kratkim sklenil šest pogodb v približnem skupnem znesku 48 milijonov lir za obnovo po vojni poškodovanih kmečkih hiš in hlevov, za popravilo deželne ceste Trst-Padriče-Sesljan in ceste »Sistiana Mare« v občini Devin-Nabrežina ter za gradnjo cestarske hiše na deželni cesti S.S. 14.

Največja posamezna pogodba za obnovo po vojni poškodovane hiše in dveh hlevov v vasi Zagradec. Prejelo jo je tržaško gradbeno podjetje CO-RI. Znašala je približno 16.900.000 lir. Tržaško gradbeno podjetje Visintin je dobilo pogodbo v približnem znesku 3.800.000 lir za obnovo ene hiše in enega hleva v vasi Koludrova. Pogodbo v približnem znesku 1.200.000 lir za obnovo ene hiše in hleva v vasi Salež je prejelo tudi tržaško gradbeno podjetje Scopar. Te tri vasi so v občini Zgonik.

Pogodbo za izboljšanje cestne površine in za oporne zidove na deželni cesti Trst-Padriče-Sesljan je prejelo tržaško gradbeno podjetje Buttignoli za približno 14.300.000 lir.

Popravilo in izboljšanje ceste v Sesljanu bo izvedlo tržaško gradbeno podjetje Hrovatin in Gombani za približno 3.500.000 lir.

Gradnjo lope za orodje in stanovanja za delavce ob cestarski hiši na deželni cesti S.S. 14 je prejelo tržaško gradbeno podjetje Narducci za približno 8.300.000 lir.

Pri izvedbi teh šest načrtov bo zaposlenih približno 100 delavcev skozi nekaj mesecev.

Blago za Avstrijo

Preteklih sedem dni so prispele v tržaško pristanišče tri ladje s 16.068 ton blaga ERP za Avstrijo, kakor poroča pristaniški urad vojaških sil Združenih držav za Avstrijo. Tovor teh ladij je obstojal iz 4.000 ton ječmena, 9.441 ton sladkornja, 2.500 ton ovsu, 112 ton lanekornja olja in 15 ton zdravil.

Opčine

Po dolgih letih čakanja smo vendarle dobili tako prosvetno društvo, ki bo zares prosvetno in ne bo vpregalo svojega prosvetnega programa v majave kolesnice dnevnih politik. Kulturni večer, ki ga je to društvo koncem preteklega meseca priredilo je pokazal, da je na pravi poti. Program je bil lepo izveden in hvaležni smo pevcem ak. kluba »Jadrana« iz Trsta, ki je sodeloval na prireditvi in s svojim sporedom pokazal, da zna peti »slovensko«. Seveda je zato v rdečem taboru cel alarm. Na prireditvi so poslali celo naš »priljubljen« in zaradi debelosti dobro poznani in nezgredljivi ljudski vodja (vodja se pravi po latinsko dux, po laško pa duce) svoje opazovalce, ki bi morali hitro beležiti skoro istočasno rojstvo in smrt pravega prosvetnega društva. Toda zgodilo se je, da je bilo rojstvo sil-

no srečno in zato tudi o smrti ni govora. Uverjeni smo, da nas bo Slov. prosv. društvo kmalu razveselilo z novo in še lepšo prireditvijo.

Rdečkarji pa naj se le medtem kregajo! kdo je bil na krstni prireditvi in kdo ne, kdo je samo gledal in kdo samo ploskal (ali pa oboje?)!

Suša in zlasti burja zadnjih dni je napravila precej škode, le žitna letina je bila ponekod še kar dobra. Ajda pa marsikje zaradi suše ni odgnala, ali pa jo je požgala burja. Tudi trte so ponekod že pričeje pešati.

Kaj pa naše porušene hiše? Mar res zavezniki, ki so jih z nesmiselnim bombardiranjem porušili, ne nameravajo ukreniti ničesar? Voja je bila pač vojna, borili smo se na strani zaveznikov in zato vrednost porušene hiše ni ne manjša in ne večja, če so jo požgali Nemci ali pa porušili zavezniki med svojimi vojnimi akcijami! Čas bi bil, da se stvar končno reši tako, da ne bodo domačini prisiljeni stanovati v drugih vaseh, ker so jim še tisto malo razpoložljivih sob zasidli brezdelni tujci in tujke!

Volivci Slovenske narodne liste

Slovenska demokratska zveza vabi volivke in volivce Slovenske narodne liste na okrožne sestanke na sedežu SDZ, ulica Machiavelli 22-II, vsakokrat ob 20.30 in sicer po naslednji časovni razporedbi za posamezna okrožja:

Sv. Ivan dne 10. avgusta, Sv. Jakob dne 12. avgusta, Rojan dne 17. avgusta, Skorklja dne 19. avgusta, Barkovlje dne 22. avgusta, Sv. Alojzij dne 24. avgusta, Sv. Sobota dne 26. avgusta, Poncijana dne 29. avgusta, Trst - središče dne 31. avgusta. Zaradi važnosti trenutnega političnega položaja naše občine, STO in mednarodnega sveta, prosimo vse volivke in volivce SNL, da se sestankov zanesljivo udeležijo.

Slov. demokratska zveza

V DANASNJI številki prilagamo položnice vsem tistim, katerim dostavljamo »Demokracijo« na ogled.

V kolikor žele postati naročniki jih prosimo, da nam nakažejo naročnino, v nasprotnem bomo nadaljno dostavitev ustavili.

CITAJTE »DEMOKRACIJO«!

ZA URŠICEV SKLAD:

Uršičev prijatelj s Kobarškega daruje 5.000 lir v počastitev njegovega dela na Goriškem.

N.N. za članek o učiteljstvu z Goriškega daruje 1.000 lir.

Namesto venca na grob pokojne gospe Marte Cerne darujejo kolegi njenega sina g. Dušana Cerneta 2.800 lir za slovenske šolske kolonije.

Radio Trst II

(360,6 m — 832 Kc-sec.)

Dnevne oddaje: 7.00 - 7.45, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.

Ob nedeljah: 7.15 - 24.00 neprekinjeno.

Poročila dnevno: 7.15, 12.45, 14.00, 19.45, 23.15.

Ob nedeljah: 7.45, 12.45, 19.45, 23.15.

Dnevni pregled tiska: 14.15 (izvzemši nedelje).

Nedelja, 14. avgusta 1949: 8.30 Slovenske narodne pesmi - igra na harmoniko Marij Sancin. — 9.30 Kmetijska oddaja. — 13.00 Glasba po željah. — 16.00 Sprehodi po našem podeželju. — 17.00 To, kar vsakdo rad posluša. — 20.00 Z narodno pesmijo po Sloveniji.

21.00 Radijski oder: Pirandello, »Lunčeni vrta«.

Ponedeljek, 15. avg.: 13.00 Češke in slovaške melodije. — 19.00 Izredna oddaja - »Višarje«. — 20.30 Okno v svet. — 21.00 Pucini: »Madame Butterfly«, opera v dveh dejanjih.

Torek, 16. avg.: 13.00 Iz glasbene zakladnice Ludvika Van Beethova.

Vesti z Goriškega

Seja goriškega mestnega sveta

V sredo 10. t. m. je bila seja goriškega mestnega sveta, ki sta se je udeležila tudi zastopnika SDZ Kemperle in Bratuž. Ker so italijanski dnevni listi o seji po svoje poročali, se na zadevo vrnemo v naši prihodnji številki.

Občinska podjetja v Gorici

Zadnje čase se v javnosti in tisku pojavljajo več ali manj prikriti glasovi, ki skušajo zagovarjati stališče, da bi se mestna podjetja izročila v privatne roke. Neizpodbitno je, da gre tu za špekulacije nekaterih privatnikov, ki bi radi izrabili finančne težave, v katerih se sedaj zaradi povojnih razmer nahaja naša občinska uprava ter se na lahek in cenen način dokoraj do dobro in moderno urejenih mestnih podjetij. Podjetja sama niso zlo, pač pa njihova pasivnost. Odpravimo jo, in podjetja bodo v korist občini in mestu. Zato smo mnenja, da je treba problem rešiti tako, da ostanemo podjetja tako, kot so. Dodeli pa se jim sposobno vodstvo in se jih sploh reorganizira, kajti nesmiselno bi bilo, da zaradi rane, ki jo je lahko ozdraviti, odstranimo kar cel ud!

Važno za kmetovalce

V uradnem listu od 6. t. m. je bil objavljen odlok (št. 179), glasom katerega se znižata zakupnina za obdelovanja zemljišča po letu 1948-49 za 30 odstotkov. Za reševanje sporov, ki bi zaradi izvedbe te odredbe nastali, je pristojen poseben oddelek goriškega sodišča.

Pozor pred slinavko

Pri kmetu Jožefu Slavniku v Vilešah je bil ugotovljen primer goveje slinavke. Ker je ta bolezen zelo nevarna za živino in po drugi strani tudi močno nalezljiva, priporočamo vsem kmetovalcem, da se strogo držijo tozadevnih predpisov, ki jih je izdal občinski živnozdravnik.

Slov. starši, pozor!

Vodstvo Slovenskega Alojzijevega v Gorici naznanja, da bo zavod tudi v prihodnjem šolskem letu sprejemal gojence. Starši, ki bi radi poslali svoje otroke v Alojzijeve, naj čimprej pošljejo prošnjo za sprejem. Pisana naj bo kar na nekolekovanem papirju in naslovljena na vodstvo Alojzijevega, ulica Don Bosco 3. Ker more zavod sprejeti le omejeno število gojencev, naj starši vložijo prošnjo čimprej, da ne bodo kasneje zaradi pomanjkanja prostora odklonjena.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež Tiska:

tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

na. — 18.30 Operne uverture. — 20.30 Okno v svet. — 21.00 Vzori mladini. — 21.30 Sergej Prokofiev: Simfonija št. 5. — 22.11 Laka večerna glasba.

Sreda, 17. avg.: 13.00 Glasba po željah. — 18.15 Schubert: Kvartet v d molu. — 20.00 Vokalni koncert. — 21.00 Razgovori pred mikrofonom. — 21.45 Simfonični koncert. — 22.50 Plesna glasba.

Četrtek, 18. avg.: 13.00 Slovenske narodne pesmi izjava na harmoniki Marij Sancin. — 18.00 Glasbeno predavanje. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 20.00 Folklorna glasba raznih narodov. — 21.00 Radijski oder. — 22.30 Večerni koncert.

Petek, 19. avg.: 13.00 Glasba po željah. — 18.40 Igra Schramel, kvintet pod vodstvom Oskarija Sonca. — 19.00 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Mojstri besede. — 22.45 Južnoameriška plesna glasba.

Sobota, 20. avg.: 13.40 Slovenski narodni motivi. — 18.30 Oddaja za najmlajše. — 20.00 Sportna kronika. — 20.30 Programski periskop. — 21.00 Sobotni večer. — 22.00 Večerni koncert.

Dnevna počitniška kolonija v Alojzijevešču

V goriškem »Alojzijevešču« je od 1. avgusta dalje dnevna počitniška kolonija za naše oddihe, razvedrila in okreplela potrebne otroke. Otroci so pod strokovnim nadzorstvom in preživijo v »Alojzijevešču« ves dan od 8.30 zjutraj do 5. popoldan, ko se zopet vračajo na svoj dom. Vodstvo še vedno sprejema zamudnike; zato starši pripravite čimprej svoje otroke!

Umrla je mati slov. tiskarjev

Zadnjo soboto 6. t. m. smo v Gorici ob častnem sprejemu številnih odličnih prijateljev pokopali gospo Rozalijo vdovo Budin - Špacapan iz Mirna. Pokojnica, ki je zadnja leta s svojo številno družino živela v Gorici, je bila v drugem zakonu poročena s pokojnim Ludvikom Špacapanom, nekdanjim ravnateljem Katoliške tiskarne v Gorici. Vsi sinovi iz obeh zakonov so se posvetili tiskarski stroki. Tako je postala ravnica v resnici mati slovenskih tiskarjev v Julijski krajini, saj je zraslo iz njene družine 9 stavcev in strojnikov, ki so ustanovili tudi samostojno tiskarsko podjetje. Blago pokojnico, ki je znala svojo družino vzgojiti v zdravem slovenskem duhu, bomo ohranili v častnem spominu, žalujoči družini pa izrekamo iskreno sožalje.

Koroško romanje na Višarje

Ker je odpravljen vizum za prehod čez italijansko-avstrijsko državno mejo, je v zadnjem času še več slovenskih Korošcev priromalo na Sv. Višarje, ki so bile od nekdanj najbolj priljubljena božja pot naših Korošcev. Kakor izvedemo se pripravila za konec avgusta (dneva še ne vemo) veliko koroško romanje k višarski Materi božji. Udeležilo se ga bo preko 1000 oseb. Sedaj se pridno vadijo v petju, da bodo na dan romanja dokazali, da koroška pesem še živi.

Še eno romanje na Višarje

»Slov. dobrodelno društvo« v Gorici priredi v dneh 20. in 21. t. m. romanje na Sv. Višarje. Odhod iz Gorice v soboto 20. t. m. popoldne, povratek v nedeljo 21. t. m. zvečer. Kdor se želi romanja udeležiti, naj se zgleda v Doprodelni pisarni, Rivia Piazzetta 18, do 17. t. m. Tam bo dobil tudi vsa potrebna pojasnila.

Sovodnje pri Gorici

Ob zaključku šolskega leta nam je priredila učiteljica Ada Gabrovec ne majhno presenečenje. Naučila je svoj četrti razred igrice »Cmokec-poskokec«. Ko smo sledili igri, smo bili kar očarani. Vsi mali igralci so prav dobro izvedli vsak svojo vlogo kot bi bili že večkrat na odru. V zadnjem času nam je zbolel naš g. župnik, ki je širši javnosti bolj poznan pod imenom Domen. Ponovila se mu je njegova stara bolezen in smo bili zelo zaskrbljeni. Sedaj se mu je pa stanje zboljšalo in upamo, da bo kmalu popolnoma okreval.

Avtobusni vozni red

podjetja RIBI v Gorici

GORICA - TRST: Odhodi iz Gorice ob 7.30 in 13.30. Ob praznikih: 7.30 in 13.

ODHODI IZ TRSTA: ob 13. in 19. Ob praznikih: ob 12.30 in 19.30.

GORICA - TRZIC: Odhod iz Gorice: 6.45, 11.30 in 12.45.

ODHODI IZ TRZICA: ob 7.40 in 17.20. Vožnje ukinjene ob praznikih.

GORICA - PALMANOVA: Odhodi iz Gorice ob 8. in 13.15; ob praznikih ob 18.

ODHODI IZ PALMANOVE: ob 6.45 in 12.30; ob praznikih pa 12.45.

TRZIC - VIDEM: Odhodi iz Trzica ob 7.50.

ODHODI IZ VIDMA: ob 12.30. Vožnje ukinjene ob nedeljah.

V TEJ ŠTEVILKI SMO ZACELI PRILAGATI POSTNE POLOZNICE ONIM NAROCNIKOM, KI SE NISO PORAVNALI ZAOSTALE NAROCNINE. OB PRILIKI OPOZARJAMO, DA BOMO BREZ NADALJNEGA UKINILI POSILJANJE LISTA VSEM TISTIM, KI NE BODO SE TOKRAT PORAVNALI NAROCNINE.

Mizarji kmetovalci podjetniki

Deske smrekove, macesne, v trdih lesov, trame, opezi ne plošče, furnir, parkete in drova nudi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 TRST

Viale Sonnino, 24

Vesti s Tržaškega

Obvestilo

Organizacija narodne demokratične mladine objavlja sledeče:

Narodno romanje na Koroško odpade, ker ni pristojno italijansko oblastvo izdalo pravočasno potrebno dovoljenje. To je svoboda, ki jo uživajo na STO-ju pristni domačini, ki imajo poleg stalnega bivališča tudi vse pogoje državljanstva, ki pa imajo poleg tega velik greh v očeh novopečenih demokratov, da so še vedno zavedni Slovence! Zato prosimo vse prijavitelne osebe, da se osebno zgleda v pisarni SDZ v ulici Machiavelli 22-II in dvignejo vplačano vsoto.

V kolikor bi kdo ne mogel osebno dvigniti vplačanega deleža, naj javi svoj točni naslov, da mu denar vrnemo po pošti.

Nagrade steč. upravnikov

Ukaz št. 157 ZVU, ki je bil pred kratkim podpisan, pooblašča povi-

šanje višine nagrade upravnikom konkurznega sklada pri ponkurzh na anglo-ameriškem področju STO.

Višine nagrad so naslednje: 10 od sto pri aktivih, ki ne presega dveh milijonov lir; osem od sto, če presega dva milijona lir a ne štiri milijone lir; šest od sto, če presega štiri milijone lir a ne osem milijonov lir; pet od sto, če presega osem milijonov lir a ne dvajset milijonov lir; tri od sto, če presega dvajset milijonov lir a ne štirideset milijonov lir; dva od sto, če presega štirideset milijonov lir, a ne dvesto milijonov lir; in eden od sto pri zneskih, ki presegajo dvesto milijonov lir.

Ukaz določa še druge nagrade v skladu s stanjem konkurza.

Nove pristojbine za dela inženirjev in arhitektov

Ukaz ZVU št. 158, ki je bil pred kratkim podpisan, določa v posebni razpredelnici višino novih pri-

ZAHVALA

Vsem, ki so ob priliki smrti naše drage in nepozabne mame

Rozalije vd. Budin - Špacapan
roj. Nemec

kakor koli izkazali blagi pokojnici spoštovanje in usmiljeno ljubezen, žalujočim ostalim pa plemenito sočutje, se iskreno zahvaljuje

družina Budin - Špacapan